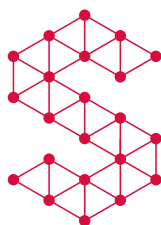

complete
reisgids

ONTDEK HET LAND VAN EXPERTISE

SAMEN GRENZEN VERLEGGEN

stichting
speciaal
onderwijs &
expertisecentra

Samen grenzen verleggen

De belangrijkste taak van SSOE is het voorbereiden van onze leerlingen op een zinvolle plek in de maatschappij. We zetten onze expertise op dit gebied in op onze eigen scholen én op reguliere scholen in onze regio. Daar maken wij het verschil en daar zorgen we dat onderwijs écht inclusief wordt. Als leerlingen passend worden ondersteund op school, kunnen ze hun grenzen verleggen en hun plek in onze wereld vinden.

Nieuwe werelden verkennen

Vorig jaar stelden we onze ambities voor de komende vier jaar scherp. Die legden we vast in ons koersplan, met de titel 'Samen grenzen verleggen'. Want onze leerlingen kunnen alleen hun grenzen verleggen, als wij dat zelf ook doen. Samen met partners willen we grenzen verleggen in het onderwijs, passend bij de maatschappelijke ambities die we samen hebben. Inclusiever, innovatiever en duurzamer: daar willen we naartoe.

Onze routekaart

We vatten onze grote ambities samen in zes koerslijnen, op het gebied van expertise, onderwijskwaliteit, transitie, innovatie, samenwerking en goed werkgeverschap. Door met lef te bouwen aan deze koerslijnen, door te experimenteren en gewoon te doen, verleggen we steeds onze grenzen.

Reisverhalen in beeld

In de 'reisgids' die nu voor je ligt, laten we graag zien wat onze koerslijnen inhouden

en hoe we op onze droombestemming willen komen. We delen verhalen uit de werkpraktijk, over leerlingen die we samen met leerkrachten, ouders en andere samenwerkingspartners vooruithelpen. We laten zien van welke succesvolle samenwerkingsverbanden we onder andere deel uitmaken. Welke innovaties we inzetten op scholen, zowel in manier van lesgeven als op technologisch vlak. We vertellen wat goed werkgeverschap voor ons betekent. En wat we doen om het onderwijs daadwerkelijk inclusief te maken.

Reiservaringen uitwisselen

Ik hoop dat deze verhalen je inspireren en dat je plezier beleeft aan het lezen van onze reisgids. Zie je kansen voor samenwerking, voor het delen van kennis of heb je advies nodig? Bij SSOE staan we daar altijd voor open. Want grenzen verleggen, dat kunnen we alleen samen.

Hilbert de Vries

Bestuurder SSOE

INHOUD

Luuk is met voorsprong over naar groep 3	4
Scheiding zorg en onderwijs brengt meer rust in de klas	6
Meer rust, motivatie en groepschemie in de klas	8

Lezen, spelling en schrijven zijn met elkaar verweven	10
---	----

Nú kinderen uit niemandsland tussen zorg en onderwijs halen	12
---	----

Leerlingen runnen logistieke proces webshop Numicon	14
---	----

Sterke verbinding tussen professionals levert veel op	16
---	----

X-tra maakt passend onderwijs mogelijk	18
--	----

SSOE Koersplan	20
----------------	----

Slimme digitale oplossingen verrijken het onderwijs	22
---	----

SSOE: van start tot finish gemotiveerd aan de slag	24
--	----

Met Happybot Felix vertellen leerlingen hoe ze zich voelen	26
--	----

Raoul is succesvol op weg naar zijn eindexamen vmbo	28
---	----

Severinus en MBS maken stap naar dagbesteding makkelijker	30
---	----

Kinderen zonder stem een stem geven	32
-------------------------------------	----

Jongeren met een beperking kunnen naar een reguliere vrijeschool	34
--	----

Transitie Centrum SSOE vaart nieuwe koers	36
---	----

Een soepele reis van KDC naar speciaal onderwijs	38
--	----

Geen berg te hoog: zorg- en onderwijsteam rond Luuk denkt in mogelijkheden

Luuk is met voorsprong over naar groep 3

Elke ochtend komt Luuk (6) lachend Basisschool Beisterveld in Bergeijk binnen. Klaar voor een nieuwe dag bij juf Karien, zijn vriendjes, boekjes en spelletjes. Dit schooljaar start Luuk vol trots in groep 3. Dat was niet vanzelfsprekend, want Luuk heeft het zeldzame Prader-Willi-syndroom. Dankzij de soepele samenwerking tussen school, SSOE, team Passend Onderwijs van scholenbestuur SKOzoK en Luuks ouders, is het gelukt om voor Luuk een fijne plek op een reguliere basisschool te vinden.

INNOVATIE

V.l.n.r. Karien, José, Luuk, Marion en Marieke

Toen het tijd was om een school voor Luuk te kiezen, besloten zijn ouders Marieke en Nick eerst te kijken of een reguliere basisschool een optie was. Luuk heeft de aandoening Prader-Willi, die onder andere vertraagde ontwikkeling met zich meebrengt. “Onze kinderarts zei tegen ons: zorg dat je Luuk zo lang mogelijk in het reguliere circuit houdt”, vertelt Marieke. “Overstappen kan altijd nog. Wij wilden graag dat Luuk naar een gewone basisschool zou gaan, samen met vriendjes uit de buurt. Maar we zijn realistisch,

Reisgenoten in gesprek

- Marion Peek, Begeleider Passend Onderwijs Externe Dienstverlening SSOE
- José Ansems, trajectbegeleider team Passend Onderwijs SKOzoK
- Karien Kolen, leerkracht Basisschool Beisterveld in Bergeijk
- Marieke Wils, de moeder van Luuk

dus wat niet kan, dat kan niet. De eerste vraag van Basisschool Beisterveld was: ‘wat betekent zijn syndroom voor Luuk?’ Het draaide niet om de aandoening, maar om Luuk. Die insteek voelde meteen goed.”

Onbekend terrein

Luuks leerkracht Karien Kolen: “Ik wilde de uitdaging met Luuk graag aangaan, want ik gunde hem een plek op onze school. Natuurlijk had ik daar wel externe expertise bij nodig en daarvoor schakelden we Marion Peek in, Begeleider Passend Onderwijs van de Externe Dienstverlening van SSOE.” José Ansems is trajectbegeleider van het team Passend Onderwijs van scholenbestuur SKOzoK, waar Basisschool Beisterveld onder valt. “Wij willen kwalitatief goed onderwijs bieden aan alle kinderen”, zegt José. “We hebben daarom rond Luuk een Ondersteuningsteam opgezet. Dat team kijkt naar wat het beste is voor Luuks welbevinden, zijn kansen om te groeien en naar de haalbaarheid voor hem én voor de school. We brengen in beeld hoe we Luuk en de leerkracht kunnen ondersteunen. Hiervoor is een arrangement toegekend. Ik ‘hang’ boven dat team om dat proces te monitoren.”

Ervaringen delen

Karien vindt dat het begeleiden van Luuk heel goed verloopt. “Vanwege zijn sterke wil moet ik soms wel een trukendoos opentrekken om hem op andere gedachten te brengen”, lacht ze. “Luuk had een neiging tot wegllopen, dus ik heb mezelf aangewend dat ik altijd even scan waar hij is. Kinderen met Prader-Willi hebben ook een grote focus op eten en daar let ik extra op. De extra inspanningen zijn alle moeite waard. Dat lachende snoetje van Luuk, daar word ik elke dag blij van. Als ik zie wat hij allemaal heeft geleerd, hoe blij hij is en hoe bewonderend de andere kinderen naar hem kijken als ze horen hoe goed hij kan voorlezen: dat is prachtig. Ik ben erg blij met het vertrouwen wat ik krijg van de ouders van Luuk. We zijn heel open naar elkaar en dat werkt fijn. Ik voel me ook gesteund door Marion. Zij bevestigt steeds dat ik op de goede weg ben en als ik vragen heb, kan ik altijd bij haar terecht.”

Reisbegeleiding

Marion Peek ondersteunt Luuks leerkracht Karien. Zes keer per jaar is ze op school om Luuk te observeren en te overleggen met Karien. “We bespreken dan hoe het gaat en waar ze tegenaan loopt”, zegt Marion. “Twee keer per jaar overleggen we met José en de ouders van Luuk, zodat we horen hoe het thuis gaat. Zij kennen hun zoon het beste, dus het is heel belangrijk om samen te werken. We hebben tussendoor contact als het nodig is, de lijnen zijn heel kort. Binnen de school is er ook regelmatig overleg met kwaliteitsondersteuner Anke Blox. Zoals het rond Luuk gaat, is ideaal. Zo wil je het voor elk kind organiseren.”

In het zonnetje

Het team rond Luuk blijft ook in groep 3 actief. “Dat Luuk naar groep 3 gaat, daar zijn we natuurlijk erg trots op”, vertelt zijn moeder Marieke. “Hij zelf trouwens ook. Dat het is gelukt, is echt te danken aan het team. We zijn eerlijk tegen elkaar en we houden elkaar scherp. Zijn de doelen die we hebben gesteld nog realistisch en haalbaar? Is iedereen nog tevreden? Het mooie is dat het team echt naar de mogelijkheden van Luuk kijkt, en niet naar de belemmeringen van zijn syndroom. Dat is de reden dat het nu zo goed gaat. Zo’n team als Luuk heeft, dat vind je niet overal.”

Met sprongen vooruit

Luuk doet het erg goed op school en hij vindt school enorm leuk. Een tijdje leek het erop dat hij groep 2 over zou doen, omdat zelfstandig werken lastig voor hem was. “Luuk kan prikkels niet goed negeren”, zegt Karien. “Als er ook maar iets gebeurt, dan is hij volledig afgeleid.” Marion: “We wilden uit Luuk halen wat erin zit, dus hebben we zijn IQ laten onderzoeken. Wat bleek: hij heeft een gemiddelde intelligentie. Karien is hem nog meer gaan stimuleren en Luuk heeft grote sprongen gemaakt.” Karien: “Luuk kent alle letters en hij heeft een grote interesse in boekjes en lezen. Hij is verder dan de meeste kleuters en hij gaat nu met een voorsprong naar groep 3. Het is tekenend voor zijn wilskracht dat hij zo ver is gekomen.”

Wat is het Prader-Willi-syndroom?

Het Prader-Willi-syndroom is een zeldzame aangeboren aandoening. Prader-Willi heeft een groot aantal verschillende symptomen, zoals spierzwakte, vertraagde groei en ontwikkeling, gedragsproblemen en een extreme interesse in eten. De ernst van en de hoeveelheid symptomen zijn bij elk kind anders.

Scheiding zorg en onderwijs brengt meer rust in de klas

Veel leerlingen van de Mytyschool Eindhoven hebben extra zorg nodig in de klas. Tot vorig jaar namen de leerkrachten en klassenassistenten die zorg voor hun rekening, maar nu zijn zorg en onderwijs op school gescheiden. De zelfstandig zorgverleners van Maatzorg Brabant hebben de zorgtaken overgenomen en dat heeft volop voordelen. “Er heerst meer rust in de klas en leerkrachten kunnen zich volledig richten op het onderwijs.”

Tijdens een schooldag komen er heel wat zorgtaken langs op de Mytyschool. Anouk van Hulten, orthopedagoog: “Een groot aantal van onze leerlingen heeft bijvoorbeeld hulp nodig bij het aankleden na het zwemmen, naar de wc gaan of bij het eten. Onze klassenassistenten en leerkrachten namen die taken altijd voor hun rekening. In 2015 veranderde de Wet langdurige zorg en was de school niet langer verantwoordelijk voor de zorg in de klas. We moesten na gaan denken over een andere manier van werken.”

Op ontdekkingstocht naar een oplossing
Zelfstandig zorgverlener Loes Geurts is al jaren betrokken bij de Mytyschool. Ze ondersteunde leerkrachten in de klas en hielp bij de persoonlijke verzorging van leerlingen. “Toen de wetgeving veranderde, moesten we ook onze samenwerking veranderen”, vertelt Loes. “De school kon

Loes (l) en Anouk (r)

niet meer werken met losse zzp'ers voor de ondersteuning die ik bood. Daarom bedacht ik samen met mijn collega Charlotte Bouman een oplossing. We zetten vorig jaar de coöperatie Maatzorg Brabant op, die samenwerkt met specialistische hulpverleners in de zorg. Onder de vlag van de coöperatie werken mijn collega's en ik op de Mytyschool.”

Een rustige plek

Onderwijs en zorg zijn nu gescheiden op de Mytyschool. Leerkrachten en klassenassistenten houden zich bezig met het onderwijs, Maatzorg Brabant met de

zorg. Op elke unit van de school zijn elke dag twee of drie zelfstandig zorgverleners van Maatzorg Brabant aanwezig. “Natuurlijk was het in de klassen even wennen”, zegt Anouk. “Onze medewerkers vonden het fijn om zorg te bieden en opeens moesten ze dat uit handen geven. Nu ze eraan gewend zijn, blijkt deze opzet juist heel goed te werken. Het zorgt voor veel meer rust en duidelijkheid in de klas. Voor leerkrachten én leerlingen. De leerkrachten en klassenassistenten zijn volledig bezig met

wordt. Een soort collectief budget. Inmiddels draaien we een pilot met de gemeente Eindhoven en dat werkt erg goed. Ouders hebben een zorg minder en de gemeente hoeft niet tientallen losse aanvragen te behandelen.”

Meteen op reis

Loes: “Bovendien gaat het proces zo veel sneller. Nieuwe leerlingen kunnen meteen instromen op school. Ze hoeven niet eerst te wachten tot hun aanvraag door de

Samen grenzen verleggen: zo doen we dat

- Samenwerking SSOE en Maatzorg Brabant brengt meer rust en focus in de klas.
- Korte lijnen en groot onderling vertrouwen zorgen voor snelle oplossingen.
- Ouders worden ontzorgd dankzij de inzet van een collectief budget.

het onderwijs en worden niet afgeleid door zorgtaken.”

Budget: ouders ontzorgen

Op de Mytyschool zitten kinderen uit dertig gemeenten. Hun ouders betalen de zorg uit het persoonsgebonden budget (PGB) en moeten dat individueel regelen met hun gemeenten. “We willen ouders dit graag uit handen nemen, want een PGB beheren is lastig en tijdrovend”, zegt Anouk. “Daarom zochten we de samenwerking met gemeenten. We wilden één pot maken waar alle zorg voor onze leerlingen uit betaald

gemeente is behandeld. En als de zorg voor een leerling tijdelijk verandert, hoeft er geen nieuwe aanvraag ingediend te worden. De leerling krijgt direct de zorg die hij of zij nodig heeft. We hopen dan ook dat we deze samenwerking met alle gemeenten kunnen opzetten.”

V.l.n.r. Jessie, Mariska, Esther, Cindy en René

Meer rust, motivatie en groepschemie in de klas

Hoewel groep 6 van Basisschool Titus Brandsma een sociale klas vormde, maakten leerkrachten Mariska van Deur en Jessie Ewals zich toch zorgen. Ze wilden meer basisrust creëren in de klas en hun leerlingen stimuleren om gemotiveerd en zelfstandig te leren. Bovendien zochten ze een manier om van de klas een eenheid te maken. Omdat de gewone interventies niet hielpen, schakelde het schoolteam de hulp van SSOE in. “Het was keihard werken.”

Cindy Lebon, directeur van Basisschool Titus Brandsma in Venlo: “De klas die vorig schooljaar groep 6 vormde, ontstond in groep 4 na de samenvoeging van twee groepen. De leerlingen waren heel individueel gericht en er was geen constructieve groepschemie.” Mariska van Deur, leerkracht van groep 6: “We maakten ons zorgen over de motivatie van leerlingen. Ze leerden voor hun leerkrachten, niet voor zichzelf. Verder was het moeilijk om basisrust in de klas te brengen. Ik sprak de kinderen steeds aan op hun gedrag en ik merkte dat ik niet meer de juf kon zijn die ik graag wilde zijn. Er was

nooit ruimte voor iets spontaans.” Cindy: “De kinderen konden nog onvoldoende zelfstandig werken, zodat Mariska en Jessie altijd op tien plekken tegelijk nodig waren. Daardoor kwamen ze niet toe aan verlengde instructie voor kinderen die extra aandacht nodig hadden.”

Van buiten naar binnen

René van Ewijk, teamleider van de school: “Wat er precies aan de hand was, daar konden wij zelf de vinger niet op leggen. We hadden expertise van buiten de school nodig.” Esther Beurskens is Begeleider Passend

Onderwijs bij de Externe Dienstverlening van SSOE. Ze is gedetacheerd bij Kerobei, de stichting waar Basisschool Titus Brandsma onder valt. Als Kerobei-scholen een hulpvraag hebben rond gedrag van leerlingen, kunnen ze Esther inschakelen. “We gingen in gesprek met Esther om te bekijken wat ze voor groep 6 kon betekenen”, vertelt René. “We hadden direct een goed gevoel bij haar.” Esther: “Heel belangrijk, want de samenwerking tussen de school en mij is cruciaal. Er moet vertrouwen zijn en we moeten elkaar open en eerlijk feedback kunnen geven.”

Op verkenning

Esther begon met observeren in de klas. “Ik heb zelf jaren voor de klas gestaan, dus ik weet hoe dat is”, zegt ze. “Daardoor kan ik een gerichte aanpak maken. We hadden twee hoofddoelen: we wilden een gewoonte maken van basisrust in de klas én zorgen dat leerlingen intrinsiek gemotiveerd raakten voor het leren. Ik was elke woensdag in de klas, om Mariska en Jessie te ondersteunen en in te grijpen als het nodig was.” Jessie Ewals: “We betrokken de leerlingen én de ouders nauw bij dit traject. We begonnen met kinderen bewust te maken van hun eigen gedrag en de invloed die dat heeft op anderen. We richtten ons -nog meer dan we al deden- op consequent voorstructureren: met visualisaties duidelijk maken welk gedrag we van de kinderen verwachtten. We evalueerden na afloop van een activiteit met de kinderen wat hun specifieke gedrag was

geweest, welke invloed dit had op de hele groep en het onderwijsproces. Dat werkte goed, de kinderen deden erg hun best.”

Elkaar leren kennen

Elke woensdag deden Esther en de leerkrachten verschillende activiteiten en spellen met de klas, om leerlingen bewust te maken van hun rol in de groep en te zorgen dat ze elkaar leerden kennen. “Kinderen leerden ook discussiëren en staan voor hun eigen mening”, zegt Mariska. “We hielden bovendien sessies over pesten en plagen. Bij sommige kinderen kwamen er daardoor oude emoties naar boven. Door deze activiteiten ontstond er een band tussen leerlingen.” Esther: “We werkten ook bewust aan hun intrinsieke motivatie. Ze zijn niet op school om de leerkracht een plezier te doen, maar omdat het voor henzelf belangrijk is om te leren en te groeien.” Cindy: “Daar hebben ze ook na hun schooltijd veel aan, want intrinsieke motivatie heb je je hele leven hard nodig.”

Ontspannen voor de klas

De leerkrachten van groep 6 kijken terug op een pittig schooljaar. Mariska: “We hebben keihard gewerkt. Mét mooie resultaten. Basisrust is een gewoonte geworden, de klas is meer een eenheid en leerlingen leren zelfstandiger. Er is weer ruimte om spontaan iets leuks te doen en ik ben weer de juf die ik graag wil zijn.” René: “Nu de basis goed is, kunnen we vooruit gaan kijken met de leerlingen en nog gericht werken aan hun ontwikkeling. Dit schooljaar stapt Esther mee over naar groep 7. Zo kan ze de kinderen en de nieuwe leerkracht de eerste periode bijstaan en zorgen dat ze op dezelfde voet het nieuwe jaar ingaan.”

Reisgenoten op Basisschool Titus Brandsma

- Esther Beurskens, Begeleider Passend Onderwijs Externe Dienstverlening SSOE
- Mariska van Deur, leerkracht groep 6
- Jessie Ewals, leerkracht groep 6
- Cindy Lebon, schooldirecteur
- René van Ewijk, teamleider

Leeskilometers maken: MBS Eindhoven start met nieuwe lees- en schrijfmethodes

Lezen, spelling en schrijven zijn met elkaar verweven

MBS Eindhoven werkte al jaren met dezelfde leesmethodes op het SO en VSO.

Beide afdelingen hadden behoefte aan een vernieuwde aanpak, die nog beter aansluit bij wat leerlingen nodig hebben. De school investeerde daarom in nieuwe leesmethodes en een schrijfmethode.

Monique van Sprang, intern begeleider en taalcoördinator bij MBS Eindhoven: "Het SO had grote behoefte aan een nieuwe lees- en schrijfmethode, waarin schrijven, lezen en spelling met elkaar zijn verweven. Het VSO zocht meer diepgang in voortgezet technisch en begrijpend lezen en woordenschat. Het vergroten van de woordenschat van onze leerlingen is heel belangrijk. Een grotere woordenschat biedt toegang tot de wereld en draagt bij aan hun zelfredzaamheid."

De taal leren

Samen met de onderwijsteams en de intern begeleiders van de schoolafdelingen, selecteerde Monique drie nieuwe leesmethodes. "Na zorgvuldig onderzoek kozen we in het SO voor Veilig Leren Lezen, de kim-versie en de bijbehorende schrijfmethode Pennenstreken", zegt Monique. "Voor het VSO kozen we de opvolger van onze huidige methode, Estafette 3. Ook hier implementeren

we Pennenstreken. Voor de afdeling Onderwijszorg investeerden we in pictolezen. De methode Lezen moet je dóén is bedoeld voor kinderen voor wie de methode Veilig Leren Lezen te moeilijk is."

Een nieuwe reis

Het sterke punt van Veilig Leren Lezen is dat de leesdidactiek gekoppeld wordt aan de spellingsdidactiek. Pennenstreken sluit aan bij Veilig Leren Lezen en was daarom een logische keuze als methode voor het schrijfonderwijs. Spelling, lezen en schrijven zijn zo goed geïntegreerd. Vanaf dit schooljaar gaat het SO aan de slag met de nieuwe leesmethodes. Naast nieuwe leesboeken, werkboeken en schrijfboekjes krijgt de school ook nieuwe lesmaterialen, zoals magnetische letterdozen en een handpop, Zoem. Zoem ondersteunt bij het 'zoemend lezen' voor jonge kinderen. Zoemend lezen is bedoeld om kinderen zo vloeiend mogelijk te leren lezen. Het VSO start volgend schooljaar met de methode Estafette 3, waarin leerlingen op zoek gaan naar tekstbegrip en de boodschap van de schrijver.

Leeskilometers maken

Een belangrijk onderdeel van het leesonderwijs bij MBS Eindhoven is het

creëren van leesplezier. "We gaan daarom bewegend leren introduceren, waarbij we met bewegingsspelletjes het lezen oefenen", zegt Monique. "Denk aan het schrijven van letters in het zand. Voor het VSO gebruiken we alternatieve leesvormen. In Estafette 3 worden bijvoorbeeld moderne teksten gebruikt, zoals mails, blogs en chats. Dat maakt lezen boeiender, want deze teksten staan dicht bij de belevingswereld van de leerlingen. We motiveren kinderen vooral om veel leeskilometers te maken. Op school hebben we een eigen bibliotheek met leesboeken, prentenboeken, strips en informatieboeken over allerlei onderwerpen. Het maakt niet uit wat kinderen lezen, als ze het lezen maar leuk vinden."

Oproep aan onderwijs, zorg, gemeenten en samenwerkingsverbanden:

“Nú kinderen uit niemandsland tussen zorg en onderwijs halen”

Frans Jaspers van Stichting LinQ zat met de handen in het haar toen hij dit voorjaar collega-bestuurder Hilbert de Vries van SSOE belde. Het bleek onmogelijk om een nieuwe school te vinden voor een tiener, die na drie jaar klaar was om de stap terug naar het onderwijs te zetten. Hilbert en Frans sloegen de handen ineen en maakten een plan om de jongen een plek op school te bieden. “Regelgeving en budgetdiscussies staan een oplossing voor thuiszitters in de weg. Wat het kind nodig heeft moet centraal staan, niet het systeem.”

Steeds meer kinderen kunnen tijdelijk niet naar school, bijvoorbeeld door gedragsproblemen of een instabiele thuissituatie. Zorgorganisaties, zoals Stichting LinQ, begeleiden leerlingen, zodat ze de stap naar school weer kunnen zetten. “Bij het terugplaatsen naar school lopen we regelmatig tegen problemen aan”, vertelt bestuurder Frans Jaspers. “Dit voorjaar zocht ik bijvoorbeeld een school voor een veertienjarige jongen. Hij en zijn ouders wilden niets liever dan dat hij na drie jaar weer terug naar school zou gaan. Maar bij elke school liep ik tegen muren aan en kreeg ik ‘nee’ te horen. Verschrikkelijk frustrerend en angstig voor kind en ouders. Stel je voor dat zo’n jongen nooit meer naar school kan.”

Geen thuiszitters meer

Uiteindelijk belde Frans met Hilbert om te vragen of SSOE wilde helpen. Die vraag viel in vruchtbare aarde. “Wij krijgen vaak aanvragen voor leerlingen waar wij en anderen ‘nee’ tegen zeggen”, vertelt Hilbert. “Scholen kunnen dan niet zelf de zorg en begeleiding bieden die het kind nodig heeft, bijvoorbeeld omdat de bekostiging ingewikkeld is en wet- en regelgeving niet op elkaar aansluiten. Besluitvorming tussen de verschillende partners duurt te lang en daardoor komt het kind terecht in een niemandsland tussen zorg en onderwijs. Aan beide kanten van de grens durft niemand de eerste stap te zetten. Dat past niet bij het recht op onderwijs dat elk kind heeft. Scholen hebben bovendien een zorgplicht. Als plan A niet lukt, moeten zij voor de ouders op zoek gaan naar plan B. Voor de case van Frans hebben we nu een plan gemaakt waarmee we de jongen zo snel mogelijk weer naar school willen krijgen.”

Over grenzen heen kijken

In Nederland zijn er minimaal 20.000 kinderen die thuiszitten, doordat de aansluiting tussen zorg en onderwijs niet goed geregeld is. Frans en Hilbert maken zich samen hard om die overgang te verbeteren. “Alle scholen, zorgorganisaties, gemeenten en samenwerkingsverbanden

willen het beste voor kinderen”, zegt Hilbert. “Daar is geen twijfel over. Maar het ontbreekt vaak aan kennis, regie en het lef om over de eigen grenzen heen te kijken. Plaatsingen lopen stuk op regelgeving, zoals toelaatbaarheidsverklaringen die niet kunnen worden afgegeven. Er wordt te veel gepraat over het kostenplaatje en te weinig over wat het kind nodig heeft.”

Waarde in plaats van kosten

Frans: “Zodra wij in gesprek gaan met scholen, wordt inderdaad al snel dé vraag gesteld: wie gaat dat betalen? Er wordt meer gekeken naar korte termijncosten, dan naar de waarde die het op lange termijn oplevert. Als je nu een kind weigert bespaar je plaatsingskosten, maar de enorme maatschappelijke kosten in de toekomst zijn niet te becijferen. Want wat kost het als een kind ongeschoold de maatschappij in gaat en afhankelijk blijft van anderen?”

Hilbert: “Er moet een centrale pot geld komen waarmee we de overgang tussen zorg en onderwijs goed kunnen organiseren. Zo kunnen we voormalige thuiszitters op school de juiste zorg bieden, zodat ze later niet opnieuw uitvallen. Laten we daar een deel van de 8,5 miljard euro voor gebruiken die het onderwijs en gemeenten krijgen in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs.”

Nu op reis

Frans en Hilbert willen bestuurders, gemeenten en samenwerkingsverbanden van harte uitnodigen om meer te gaan samenwerken. “Samen moeten we kinderen uit dat niemandsland tussen zorg en onderwijs halen”, zegt Frans. “We moeten samen een platform bouwen, één loket waar thuiszittende kinderen terecht kunnen. Het is tijd dat we de mouwen opstropen en gewoon gaan doén. Wat het kind nodig heeft moet centraal staan, niet het systeem.”

Samen grenzen verleggen?

Neem contact op!

In gesprek met Hilbert en Frans?
Contact frans@stichtinglinq.nl of
h.devries@ssoe.nl

Op tijd op de plaats van bestemming

Leerlingen runnen logistieke proces webshop Numicon

Sinds 2013 is SSOE officieel opleider voor de Numicon-rekenmethode in Nederland en België. In 2019 vertaalde SSOE de Engelstalige methode en sindsdien worden de handleiding en lesmaterialen verkocht in de eigen Numicon-webshop van SSOE. De webshop is bovendien een interne stage voor leerlingen van de Mytyschool, die de bestellingen zelfstandig verwerken.

Numicon is een Engelse rekenmethode, ontwikkeld door Oxford University, die kinderen spelenderwijs meeneemt in het leren rekenen. Numicon maakt getallen concreet, door getalsymbolen te koppelen aan patronen en door kinderen de getallen letterlijk te laten zien en voelen. “Het structurerende rekenmateriaal van Numicon helpt kinderen abstracte getallen en hoeveelheden beter te begrijpen”, vertelt Sia van Schie, medewerker Externe Dienstverlening SSOE. “Bij SSOE vinden we Numicon zo krachtig, dat we de Engelstalige methode beschikbaar wilden maken voor de Nederlandse markt. De Oxford University

Press gaf ons toestemming de methode zelf te vertalen, mits we de handleiding en de lesmaterialen ook gingen verkopen.”

Wegwijzer

Voor meer informatie over de webshop van SSOE: webshop.ssoe.nl

Leerlingen leren een werkplanning maken, een stappenplan volgen en verantwoordelijkheidsgevoel ontwikkelen. Ze moeten bovendien pakketten controleren en zorgen dat alles op tijd klaar is. Het is een mooie manier om te werken aan arbeidsvaardigheden, als voorbereiding op een toekomstige werkplek.”

Zelfstandig op weg

De webshop wordt nu gerund door leerling Thyra, ondersteund door een klasgenoot. De leerlingen draaien de logistiek achter de webshop vrijwel volledig zelfstandig. Op het bestuursbureau van SSOE wordt de webshop technisch en administratief beheerd. “Zo slaan we twee vliegen in één klap”, zegt Bob. “De Numicon-methode is beschikbaar in Nederland en België én onze leerlingen kunnen in de webshop een leerzame stage lopen.”

Deel 2 is in aantocht

SSOE vertaalde de handleiding en de getallenlijnen en biedt sinds twee jaar handleidingen, starterspakketten en lesmaterialen aan in haar eigen webshop. Inmiddels is SSOE ook deel twee van de Numicon-methode aan het vertalen, die Numicon Remedierend Rekenen gaat heten.

Eigen webshop, van A naar B

Een webshop kan alleen succesvol zijn als het logistieke proces perfect op orde is. Bestellingen moeten altijd compleet en op tijd worden afgeleverd. SSOE onderzocht verschillende manieren om dit goed te regelen en kwam uit in eigen huis: bij de Mytyschool. Bob Versluis, groepsleerkracht praktijkroute: “Het verwerken van de bestellingen leek ons een goede interne stage voor leerlingen die op weg zijn naar een werkplek. Het is een stage waar je duidelijke leerdoelen aan kunt koppelen.

Reiservaring uit eerste hand: “Ik heb hier al veel geleerd”

Sinds ruim een half jaar is Thyra, leerling van de Mytyschool, verantwoordelijk voor het klaarmaken van de bestellingen voor de Numicon-webshop. Elke dinsdag gaat ze aan de slag om de bestellingen voor te bereiden, zodat ze op donderdag opgehaald kunnen worden door het postbedrijf. “Ik vind het leuk om dozen netjes in te pakken”, vertelt ze. “Daarom ben ik dit werk gaan doen. Ik heb er al veel van geleerd. Ik weet nu hoe bestellingen werken, hoe ik ze moet verwerken en hoe ik moet controleren of alles klopt. Bijna alles doe ik zelf, alleen als het erg druk is, krijg ik hulp. Dit werk wil ik graag nog een tijdje blijven doen.”

Op elk gebied: SVA staat voor optimale kansen voor mensen met autisme

“Sterke verbinding tussen professionals levert veel op”

Heb je vragen over autisme, passend onderwijs of goede zorg voor mensen met autisme? Of zoek je naar een creatieve manier om collega's bekend te maken met autisme? Dan kun je terecht bij het Samenwerkingsverband Autisme Zuidoost-Brabant (SVA). Het SVA verbindt professionals, organisaties en mensen met autisme met elkaar. Het doel: zorgen dat kinderen en volwassenen met autisme optimale mogelijkheden krijgen, op elk levensgebied.

Ilonka van der Sommen is coördinator van het SVA en docent bij Fontys OSO, het Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg. “Bij het SVA zijn 36 organisaties aangesloten”, vertelt Ilonka. “Dat zijn grote organisaties; zoals SSOE en Lunet Zorg, maar ook kleinere zzp'ers, zoals Coaching Autisme of Lekker in je vel met Autisme. Ons doel is het versterken van het netwerk van professionals die te maken hebben met mensen met autisme. We zorgen dat zij elkaar kunnen ontmoeten, samenwerken en kennis en ervaringen kunnen delen. Zo willen we mensen met autisme uiteindelijk volop kansen bieden op het gebied van onderwijs, wonen, werk en gezondheid.”

De juiste taal spreken

In de praktijk lopen professionals nog regelmatig tegen knelpunten aan in het werken met en rond mensen met autisme. “Ze vinden het moeilijk om op de juiste manier te communiceren of te handelen, of hebben specifieke vragen rond autisme”, zegt Ilonka. “Het begrip ‘autisme’ is zo breed. Elk mens met autisme is anders en heeft andere behoeften. We zien dat er onbewust nog veel vooroordelen leven over mensen met autisme en de manier waarop zij bejegend worden.

We willen professionals leren om vanuit meerdere perspectieven naar autisme te kijken, zodat het omgaan daarmee minder vaak als ‘moeilijk’ wordt gezien.”

Bestemming: een gezamenlijk platform

Zorgen dat professionals elkaar kunnen ontmoeten, is een belangrijk doel van het SVA. “Dat ontmoeten gebeurt op verschillende manieren”, vertelt Ilonka. “Webinars en lezingen zijn er al genoeg, we gaan op zoek naar een creatieve, verhalende manier om kennis en ervaringen te delen. We organiseren verrassende workshops, theatervoorstellingen, belevingswandelingen en online talkshows. We werken veel samen met het Autisme Steunpunt van SSOE, bijvoorbeeld tijdens de Autismeweek. In het najaar houden we een themaweek over autisme en TOS, taalontwikkelingsstoornissen. We betrekken mensen met autisme altijd bij onze activiteiten, zodat zij hun verhaal kunnen delen.”

Over grenzen heen kijken

Het SVA organiseert activiteiten op eigen initiatief, maar gaat ook graag met verzoeken van professionals aan de slag. “Niets is ons te gek, je kunt bij ons voor alles aankloppen”, zegt Ilonka. “Professionals kunnen het SVA ook vragen stellen over autisme, passend onderwijs en goede zorg, die binnen het netwerk snel beantwoord kunnen worden.” Ilonka vindt het belangrijk dat professionals over hun eigen grenzen heen blijven kijken. “Als we samenwerken, kunnen we op alle levensdomeinen een passend en betekenisvol aanbod realiseren voor mensen die autisme hebben.”

Wegwijzer

Meer ontdekken?
Kijk op

www.autismezuidoostbrabant.nl

X-tra maakt passend onderwijs mogelijk

Ook kinderen met een leervertraging moeten op hun reguliere basisschool kunnen blijven. Dat is het uitgangspunt van Brede Basisschool De Vuurvogel in Helmond. De school zette daarom de ondersteuningsklas X-tra op, bedoeld voor kinderen van groep 5, 6, 7 en 8 die extra hulp nodig hebben. Drie ochtenden in de week gaat de klas praktisch aan de slag met de lesstof. De leerkrachten van X-tra krijgen ondersteuning van de Externe Dienstverlening van SSOE.

Inclusief onderwijs is een belangrijk speerpunt voor Brede Basisschool De Vuurvogel. De school wil zorgen dat ook kinderen met een leerachterstand op hun reguliere basisschool kunnen blijven. In hun eigen wijk, met vriendjes uit de buurt. "Sommige leerlingen hebben iets anders nodig dan wij in de gewone klassen kunnen bieden", zegt Daisy Mertens, leerkracht van De Vuurvogel. "Het werkt voor hen bijvoorbeeld niet om taal te leren vanuit een boek. Ze hebben meer context nodig, een praktische aanpak. De lesstof moet voor hen verweven zijn in het hele onderwijs."

Praktisch op pad

De Vuurvogel besloot daarom drie jaar geleden een ondersteuningsklas op te zetten voor kinderen met een leerachterstand. De klas heet X-tra en is bedoeld voor kinderen van groep 5, 6, 7 en 8. Inmiddels heeft de klas 23 leerlingen in twee groepen. In ondersteuningsklas X-tra krijgen leerlingen drie ochtenden per week op een praktische

manier les. De overige dagdelen draaien ze mee in de reguliere klas. De X-tra-leerlingen doen praktische activiteiten, variërend van technische opdrachten tot zelf koken. Dat doen ze op verschillende locaties, bijvoorbeeld bij zorgorganisatie De Zorgboog, en in samenwerking met bedrijven in de omgeving. Daisy en haar collega's ontwerpen alle activiteiten zelf.

Op weg naar zelfredzaamheid

"De activiteiten zijn altijd gekoppeld aan individuele leerdoelen uit de vakken taal, rekenen en wereldoriëntatie", zegt Daisy. "Bij koken gaat het bijvoorbeeld om het lezen van een recept, het afwegen van ingrediënten en uitrekenen wat boodschappen kosten. Omdat we leren in de context van een praktische activiteit, begrijpen leerlingen beter wat getallen inhouden. We koppelen leerdoelen aan dagelijkse dingen, zodat leerlingen zelfredzamer worden." De X-tra-klas van De Vuurvogel brengt zowel leerlingen als leerkrachten veel. "We zien leerlingen groeien", zegt Daisy. "We maken hen bewust van de doelen waar ze aan werken en daar reflecteren we op. Onze leerlingen zien zo dat ook zij doelen kunnen behalen en dat geeft hen meer zelfvertrouwen. Voor onze leerkrachten is het ook fijn, want zij hebben dankzij X-tra meer ademruimte in hun klas. Daar hebben hun leerlingen ook weer profijt van."

Samenwerking met SSOE

In haar missie om het onderwijs steeds beter en inclusiever te maken, kwam De Vuurvogel via het Samenwerkingsverband Helmond-Peelland terecht bij de Externe Dienstverlening van SSOE. Begeleider Passend Onderwijs Inge de Rooij werd ingeschakeld om mee te denken over het bieden van onderwijs aan kinderen met

een licht verstandelijke beperking. "Dit zijn kinderen met een flinke leerachterstand, die in X-tra zitten", zegt Inge. "Zij vinden het soms moeilijk om goed te communiceren en dat zie je terug in hun gedrag. Het zijn geen 'lastige' kinderen, maar kinderen die specifieke hulp nodig hebben. De Vuurvogel wil deze kinderen nog meer op maat bedienen. Daarom werken we nu ook aan het opzetten van een nieuwe ondersteuningsklas, voor leerlingen uit de X-tra-klas die een nog specifiekere, intensievere aanpak nodig hebben." Daisy:

"Samen met Inge bekijken we nu wat we deze leerlingen zouden kunnen bieden, zodat we hen ook verder kunnen helpen."

Rugzak met ervaringen

Daisy en Inge zijn erg tevreden over hun samenwerking. "Ik neem mijn eigen rugzak mee naar De Vuurvogel, met andere ervaringen", zegt Inge. "Door in gesprek te gaan en kennis te delen, kom je verder. Als we willen zorgen voor inclusiever onderwijs, dan moeten we samenwerken. Samen leren, samen ontwikkelen en ervaringen en kennis delen: dan komen we waar we willen zijn." Daisy: "Scholen hoeven niet allemaal het wiel opnieuw uit te vinden. Maak gebruik van de kennis die er is en werk samen waar dat kan. We hebben elkaar nodig."

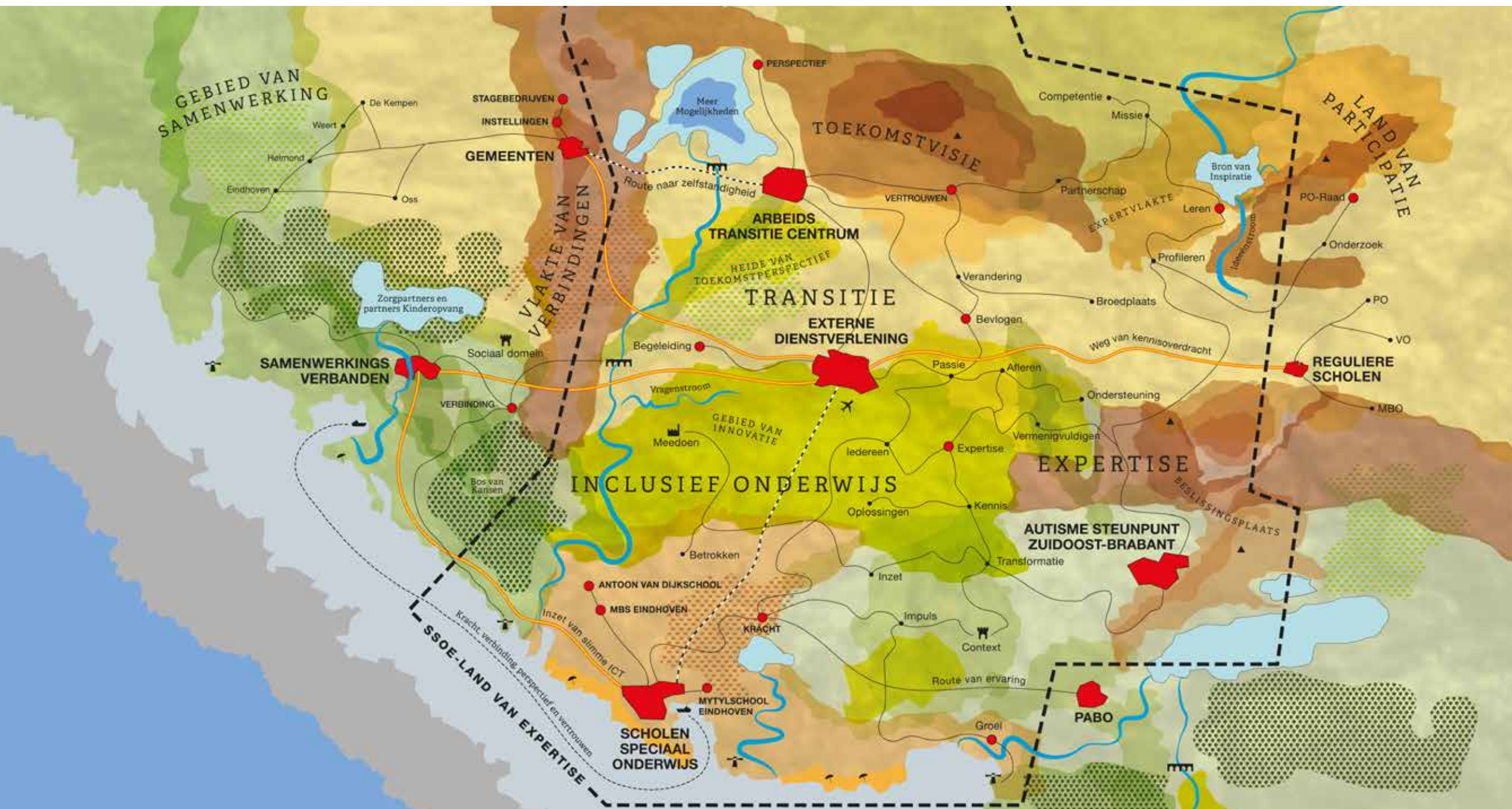
Samen op reis

"Er zijn verschillende redenen dat X-tra zo'n succes is", zegt Inge. "De leerkrachten durven out of the box te denken en methodes los te laten. Ze denken echt vanuit de behoeften van het individuele kind. Maar ook de kracht van het samendoen is een succesfactor. De Vuurvogel maakt gebruik van de expertise van SSOE en het Samenwerkingsverband denkt mee over het goed invullen van de randvoorwaarden, zoals de financiën. Schoolbestuur QliQ heeft bovendien volop contacten, bijvoorbeeld in het bedrijfsleven. Dat geeft De Vuurvogel de mogelijkheid om activiteiten voor de X-tra-klas op te zetten. We doen het echt samen en dat werkt enorm goed."

Inge (l) en Daisy (r)

SSOE KOERSPLAN 2021/2024 - SAMEN GRENZEN VERLEGGEN

- KOERSLIJN 1**
- ORGANISATIE**
EXPERTISE MAAKT HET VERSCHIL

Wat willen we bereiken?
SSOE is koploper in expertise. Wij kennen onze kinderen en weten wat ze nodig hebben. Onze expertise is er voor iedereen. Laagdrempelig en toegankelijk. Voor de buitenwereld is onze meerwaarde en kwaliteit duidelijk. SSOE doet ertoe en dat laten we zien.
- KOERSLIJN 2**
- INNOVATIE**
OP WEG NAAR INCLUSIEVER ONDERWIJS

Wat willen we bereiken?
Er zitten geen kinderen met een beperking meer thuis zonder onderwijs of begeleiding. In ons onderwijsaanbod in de regio zitten geen 'witte vlekken'. Onze Externe Dienstverlening en Autisme Steunpunt hebben een stevige rol als partner naar inclusiever onderwijs.
- KOERSLIJN 3**
- EXTERNE PARTNERS**
VANUIT VERTROUWEN SAMEN OP WEG

Wat willen we bereiken?
SSOE trekt de rol van spin in het web naar zich toe. Samen met reisgenoten, zoals collega-schoolbesturen, gemeenten, zorgpartners, kinderopvang en samenwerkingsverbanden verleggen we grenzen in passend en inclusiever onderwijs.
- KOERSLIJN 4**
- ONDERWIJSKWALITEIT**
VAN VOLDOENDE NAAR GOED

Wat willen we bereiken?
Ons onderwijs bereidt onze leerlingen voor op zelfstandigheid en een zinvolle plek in de maatschappij. Slimme ICT helpt daarbij. De kwaliteit van ons onderwijs maken we zichtbaar. In 2023 heeft elke school binnen SSOE een waardering goed van de Inspectie van het Onderwijs.
- KOERSLIJN 5**
- TRANSITIE**
VAN SCHOOL NAAR MAATSCHAPPIJ

Wat willen we bereiken?
Alle leerlingen een zinvolle plek in de maatschappij, van vervolgonderwijs, dagbesteding, tot een baan. Ons Arbeids Transitie Centrum (ATC) speelt hier regionaal een belangrijke rol in, samen met externe partners zoals bedrijven, sociale partners en onderwijspartners.
- KOERSLIJN 6**
- GOED WERKGEVERSCHAP**
INVESTEREN IN LEIDERSCHAP

Wat willen we bereiken?
Ons personeelsbeleid is goed en onderscheidend. We geven medewerkers ruimte, verantwoordelijkheid en regie. Goed leiderschap staat bij SSOE centraal. Samen met partners zorgen we voor oplossingen op het gebied van mobiliteit, scholing en opleiding.

Op ontdekkingsreis:

slimme digitale oplossingen verrijken het onderwijs

Slimme ICT-innovaties kunnen het onderwijs verrijken en nog aantrekkelijker maken. ICT kan leerlingen helpen om makkelijker te leren en ondersteunt bij het versterken van zelfredzaamheid. Het is bovendien belangrijk dat onze leerlingen leren werken met digitale middelen, omdat onze maatschappij ook steeds digitaal wordt. ICT is tenslotte een middel om het onderwijs te ondersteunen, bijvoorbeeld in de vorm van leerlingvolgsystemen. SSOE zet daarom volop digitale toepassingen in. We lichten enkele inspirerende vernieuwingen uit.

Succesvolle webinars voor de Numicon-rekenmethode

Sinds 2013 is SSOE opleider voor de Numicon-rekenmethode. De vijf Numicon-trainers van SSOE verzorgen trainingen in het hele land. “We waren op zoek naar meer mogelijkheden om alle aanvragen beter te kunnen bedienen”, zegt trainer Sia van Schie. “Door corona kwam het ontwikkelen van digitale trainingen in een stroomversnelling. We ontwikkelden vijf verschillende webinars, die we geven via Teams. De trainers gebruiken voor elk webinar twee computers, drie schermen en twee camera’s.”

Webinars zijn blijvertjes

Twee camera’s zijn nodig, omdat deelnemers zowel het gezicht als de handen van de trainers moeten kunnen zien. “We laten namelijk zien hoe we de structurerende materialen van Numicon met onze handen gebruiken. Via de drie schermen zien wij wat onze deelnemers zien, we zien onze presentaties én de deelnemers zelf.” Ter voorbereiding krijgen de deelnemers een instructieboekje, zodat ze vanuit de eigen werkplek interactief mee kunnen doen. “We gaan na corona weer fysieke trainingen geven in Helmond en Zwolle, maar de webinars blijven ook. Het is een efficiënte manier om deelnemers te laten ervaren wat de mogelijkheden van Numicon zijn.”

Het Antoon van Dijk-journaal op YouTube

Bij de eerste coronalockdown ging het team van de Antoon van Dijkschool meteen aan de slag om het thuisonderwijs digitaal vorm te geven. Janine Rops, intern begeleider: “We maakten filmpjes van de schoolactiviteiten, in de structuur van een normale schooldag. Daarmee stelden we het Antoon van Dijkjournaal samen, dat we op YouTube zetten. Elk journaal begon met een dagopening zoals we die op school ook doen. Klaspop Pompom vertelde een verhaal en we lichtten het thema toe. Daar bedachten we creatieve filmpjes met opdrachten en activiteiten bij. Onze collega’s leverden elke week tasjes met lesmaterialen bij de leerlingen thuis af. De digitale mogelijkheden hielpen ons echt om het onderwijs door te laten gaan.”

Leren én bewegen op de active floor

Het voormalige zwembad van de Antoon van Dijkschool is sinds ruim een jaar een multifunctionele ruimte. Inge de Rooij, i-coach bij SSOE: “In de nieuwe ruimte wilden we technologie, bewegen en leren combineren. Toen we de active floor ontdekten, waren we meteen om. Op de active floor kun je talloze educatieve spelletjes doen, waarvoor flink wat beweging nodig is. Denk aan reken spellen, puzzels en memory. Het is een geweldige manier om bewegend te leren én om leren nog leuker te maken. We kunnen de content zelf invullen, aan de hand van een database met opdrachten en formats. Zo maken we de active floor onderdeel van het onderwijs.”

De iSandBOX: een wonderlijke wereld ontdekken

Op de Antoon van Dijkschool staat ook een iSandBOX. MBS Eindhoven en de Mytyschool hebben deze digitale zandtafel eveneens in huis. De iSandBOX is een zandbak, waarbij Augmented Reality wordt ingezet. Een computer registreert de hoogte van het zand en waar je je handen boven de bak houdt. Als kinderen met het zand spelen, creëert de projector bijvoorbeeld rivieren, uitbarstende vulkanen of dinosaurussen. Kinderen zien meteen het effect van wat ze doen en daar beleven ze veel plezier aan.

Kleine greep uit andere innovatieve toepassingen bij SSOE-scholen

- **Blue-Bots:** kinderen kunnen deze robotjes zelf programmeren en ze zo besturen. Ze leren op een leuke manier in kleine stapjes denken en plannen.
- **Delta de Draak:** doorlopende leerlijn digitale geletterdheid op MBS Eindhoven en de Antoon van Dijkschool.
- **Drone Cup Finals:** technisch en creatief lesprogramma voor het voortgezet onderwijs.
- **Legu BOOST:** kinderen bouwen LEGO-modellen met motoren en sensoren en programmeren ze aan de hand van pictogrammen.

Loopbaanreis SSOE: van start tot finish gemotiveerd aan de slag

Medewerkers in het onderwijs zijn altijd bezig met de ontwikkeling van hun leerlingen, maar ook hun eigen ontwikkeling vinden ze erg belangrijk. SSOE biedt haar medewerkers dan ook alle ruimte om verder te groeien. Dat is onderdeel van goed werkgeverschap én een manier om hen te blijven motiveren voor hun werk bij SSOE.

Marianne (l) en Ilse (r)

SSOE wil graag dat medewerkers een leven lang vitaal en enthousiast aan de slag kunnen. “Daarom willen we onze medewerkers carrièreperspectief bieden”, vertelt Marianne Vat, beleidsmedewerker P&O. “Blijven groeien werkt motiverend. Zo willen we mensen binden, boeien én behouden voor SSOE. Onderwijzend personeel is schaars en we zijn zuinig op onze mensen.” SSOE zette verschillende

stappen om groeiperspectief te bieden. Zo kregen alle onderwijsmedewerkers een abonnement op het platform E-Wise. E-Wise bevat tientallen korte cursussen over onderwerpen rond leerlingen, lesontwikkeling en persoonlijke ontwikkeling, zoals gedragsproblemen, groepsprocessen en coachend lesgeven. E-Wise biedt ook een training over autisme, gemaakt door het Autisme Steunpunt van SSOE.

Een mooi uitzicht

SSOE maakte ook een beleid voor het bieden van carrièreperspectief. “Bij carrièreperspectief denken veel mensen aan leidinggevende worden”, zegt Marianne. “Maar perspectief is veel meer dan dat. Leerkrachten kunnen zich ook horizontaal ontwikkelen en zich specialiseren in een onderwerp als taal. Ze kunnen rekenoördinator of coach worden. Willen ze zich verticaal ontwikkelen, dan kun je denken aan de stap naar L12-leerkracht, voorheen leraar LC, of teamleider. Naar aanleiding van de vernieuwde cao hebben we een functieboek voor SSOE gemaakt, waarin je dat perspectief

terugziet. Voor leerkrachtondersteuners en onderwijsassistenten zijn er nu meerdere salarisschalen, zodat ze stappen kunnen maken. Ook is helder beschreven hoe een medewerker in aanmerking kan komen voor een functie als L12-leerkracht. Zo is voor iedereen duidelijk wat de voorwaarden zijn.”

Actief op reis

SSOE wil medewerkers graag helpen om hun ambities waar te maken. Daarom hebben medewerkers regelmatig een gesprek met hun teamleider. Dit is de Digitale GespreksCyclus (DDGC). Tijdens deze gesprekken worden ze uitgedaagd om met hun ontwikkeling aan de slag te gaan. Marianne: “Als medewerkers bepaalde ambities hebben of willen groeien in een specifiek onderdeel van hun werk, dan horen we dat graag. Neem zelf de regie en ga het gesprek aan, dan kijken we samen hoe we die doelen kunnen realiseren.”

Op weg van onderwijsassistent naar leerkracht

Ilse Broeren (35) is een voorbeeld van een medewerker die actief werkt aan haar ontwikkeling. Ze is sinds 2007 onderwijsassistent bij MBS Eindhoven en werkte zes jaar in een onderwijzorggroep. Vervolgens stapte ze over naar het VSO en nu is ze bezig met de Pabo. “Dit is wat ik écht wil.”

Ilse was al jaren onderwijsassistent in een onderwijzorggroep, toen ze werd toegewezen aan een VSO-klas. “Ik was toe aan een nieuwe uitdaging, maar het VSO vond ik erg spannend”, vertelt Ilse. “Mijn eerste reactie was ‘maar dat kán ik helemaal niet!’. De kinderen op het VSO zijn totaal anders dan in de onderwijzorggroepen. Ik wist niet of ik genoeg overzicht had om hen aan te kunnen. Maar ik werd met open armen ontvangen door de twee leerkrachten in mijn klas. Deze collega’s hadden er alle vertrouwen in dat het me ging lukken en ze deden alles om me te helpen. Dat vertrouwen zorgde ervoor dat ik in mezelf ging geloven en dat werkte enorm motiverend. Ik bleek op het VSO helemaal op mijn plek te zitten.”

Zelf op avontuur

Ilse werkte met veel plezier en op gelijkwaardige basis samen met de collega’s in haar klas. “Maar er komt natuurlijk een tijd dat je met leerkrachten in een klas staat die een andere manier van werken hebben”, zegt ze. “Als assistent moet je je dan aanpassen. Logisch, maar ik ging me wel afvragen: wil ik de rest van mijn carrière achter een leerkracht staan en me steeds opnieuw aanpassen? Of wil ik een klas draaien op de manier die het beste bij mij past? Ik twijfelde en ik dacht zelfs na over een baan buiten het onderwijs. Tot ik op een dag zelfstandig een hele lesdag mocht draaien. Om negen uur ‘s ochtends wist ik al: dit is het, ik wil écht leerkracht worden. Begin dit jaar ben ik gestart op de Pabo, met alle steun van mijn teamleider. Dat bevalt heel goed en ik kijk ernaar uit om me te ontwikkelen tot een volwaardige leerkracht bij MBS Eindhoven.”

Reisdoel: ontwikkelen van methodiek

Met Happybot Felix vertellen leerlingen hoe ze zich voelen

Een gele Happybot betekent dat Rens blij is. Rood staat voor boos en als de Happybot groen is, dan is Rens tevreden. Happybot Felix is een uitkomst voor kinderen die het lastig vinden om hun emoties te uiten. Na een succesvolle proef met vijf leerlingen op twee SSOE-scholen, ontwikkelt SSOE nu de methodiek 'Kleur geven aan emoties'. Zo kunnen de Happybots breder worden ingezet in het onderwijs. "Felix is niet zomaar een hebbedingetje."

Ontwerpbureau Happybots ontwikkelde gevoelsrobot Felix om mensen gelukkiger te maken. "Happybots wilde onderzoeken wat Felix kon betekenen voor kinderen met autisme in het onderwijs", vertelt Saskia Slipebeek, coördinator bij het Autisme Steunpunt van SSOE. "Zo kwamen ze bij SSOE terecht. Wij waren direct enthousiast. We willen met innovaties de beperkingen van kinderen compenseren en dat combineren met onderzoek. Felix sluit daar precies op aan."

Emoties in kaart brengen

Met Felix tonen kinderen op een laagdrempelige manier hun emoties aan de leerkracht. Dat doen ze door aan Felix te draaien, zodat hij in een bepaalde kleur oplicht. Die staat voor een basisemotie, zoals verdrietig, blij of boos. Kinderen kunnen ook het stoplichtmodel gebruiken. Als Felix van kleur verandert, gaat de leerkracht meteen in gesprek met de leerling, om te horen wat er aan de hand is. "Felix is geen hebbedingetje, je zet hem in op basis van een hulpvraag", zegt Saskia. "Het kan bijvoorbeeld zijn dat je beter contact wilt maken met een leerling of dat je inzicht in zijn emoties wilt krijgen." Felix is verbonden met een online kalender, die alle emoties registreert. Die analyse maakt inzichtelijk hoe vaak en wanneer een leerling een bepaalde emotie heeft gehad. Zo zijn eventuele patronen te ontdekken.

Richting aangeven

SSOE en Happybots onderzochten in het project 'Kleur geven aan autisme' of kinderen met autisme baat hebben bij de inzet van Felix. Vijf leerlingen op MBS Eindhoven en de Antoon van Dijkschool kregen een Happybot en een student onderzocht de opbrengsten. Die bleken erg positief. Daarna is het project uitgebreid naar 'Kleur geven aan emoties', waarin een projectgroep onder andere bekijkt of Felix ook in te zetten is voor leerlingen zonder autisme. Lidia Engels, leerkracht op de Mytyschool: "Ik had direct een leerling in gedachten voor het testen van een Happybot. Hij zit sociaal-emotioneel in de knoop en het was moeilijk om erachter te komen wat er precies aan de hand was. Felix is voor hem ideaal. Hij kan makkelijker aangeven

Wegwijzer: tips voor leerkrachten

Lidia en Lieke delen hun tips voor leerkrachten die ook met een Happybot willen werken:

- Behandel Felix als een normaal hulpmiddel. Zorg dat een kind zich niet 'anders' voelt omdat hij of zij een Happybot heeft.
- Laat het niet versloffen: oefen samen met het kind met de Happybot en train hem of haar om een paar keer per dag Felix aan te zetten.
- Maak Felix onderdeel van het onderwijsplan van het kind en betrek ouders erbij.
- Leg samen goed vast wat het 'concept' van de kleuren en de bijbehorende emoties is, zodat ze voor leerling en leerkracht hetzelfde betekenen.

Reiservaring uit eerste hand: "Happybot maakt school voor mij makkelijker"

Tim (11 jaar): "Ik laat elke dag mijn gevoel zien aan juf Lieke. Als ik me tevreden voel of als ik iets lastig vind, dan geef ik Happybot de kleur die daarbij hoort. Bij de kleuren heb ik zelf woorden gekozen. Toen ik Happybot nog niet had, kon ik niet goed vertellen hoe ik me voelde. Dan werd ik heel druk. Nu vertel ik Lieke meteen wat er is en word ik sneller rustig. Ik wil Happybot echt niet meer kwijt. Hij maakt school voor mij makkelijker." Tims klasgenoot Rens (13 jaar) is ook blij met zijn Happybot. "Ik vind het best moeilijk om over gevoelens te praten", zegt hij. "Dat is wel belangrijk, want anders weet niemand wat er met mij aan de hand is. De Happybot laat meteen zien hoe ik me voel. Ik neem hem straks ook mee naar het VSO. Fijn, want die overgang is best spannend."

V.l.n.r. Lieke, Tim en Rens

wat er is en ik ga dan meteen het gesprek met hem aan. Zijn emoties lopen daardoor niet meer zo hoog op. Zijn Felix staat nu veel minder vaak op rood dan voorheen. De Happybot neemt echt onrust weg."

Reismaatje Felix

Lieke Jonkers, leerkracht op de Antoon van Dijkschool, heeft twee leerlingen met een Happybot. "Rens was voor mij moeilijk te vangen", vertelt ze. "Ik dacht dat hij goed op zijn plek zat, maar ik wist het niet zeker. Tim vond de overgang van thuis naar school lastig en durfde mij niet te vertellen hoe hij zich voelde. Happybot Felix werkt heel goed voor beide jongens, het is voor hen echt een maatje. Ze geven duidelijk aan hoe ze zich voelen en wanneer hun stemming verandert. Dankzij Felix zie ik het meteen als er iets is. We praten nu bewuster en persoonlijker over gevoelens."

Legenda maken

Lidia en Lieke vinden het makkelijk werken met de Happybot. "Het is vooral belangrijk dat je goed afsprekt waar de kleuren voor

staan", zegt Lieke. "Als je afsprekt dat rood staat voor 'boos', dan moet 'boos' hetzelfde betekenen voor de leerling en voor mij. Voor Tim staat rood bijvoorbeeld niet voor 'boos'. Voor hem betekent het 'lastig'. Ik weet wat hij daarmee bedoelt: het concept achter die kleur is voor ons allebei hetzelfde. Tim en Rens hebben allebei een 'legenda' bij hun tafel hangen, met daarop hun betekenissen voor de kleuren."

Op weg naar complete methodiek

Nu de pilot succesvol is afgerond, gaat SSOE de Happybots breder en planmatig inzetten. Een multidisciplinaire projectgroep vanuit de drie scholen van SSOE ontwikkelt daarvoor een handleiding. Saskia: "Maar ook buiten onze scholen kunnen de Happybots goed gebruikt worden. Bijvoorbeeld voor kinderen die niet spreken of kinderen met hechtingsproblematiek. We ontwikkelen daarom als projectgroep samen met Happybots een complete methodiek rond het werken met Felix in het onderwijs. De methode heet 'Kleur geven aan emoties' en is vanaf dit najaar beschikbaar."

Dankzij goede samenwerking tussen SSOE, school, gemeente, ouders én leerling

Raoul is succesvol op weg naar zijn eindexamen vmbo

Raoul (16) is een lieve, behulpzame jongen. Vol humor, met muzikaal talent en een groot inlevingsvermogen. Aan de andere kant vindt hij het lastig om zich te concentreren, zijn er vroeger vervelende dingen gebeurd en gaat leren niet altijd even makkelijk. Toen het op school niet goed liep, schakelde het Carolus Borromeus College de hulp van SSOE in. "Monique was de eerste die zag dat er bij Raoul meer achter zat. Dat heeft alles veranderd."

Reisgenoten in gesprek

- Raoul, vmbo-leerling Carolus Borromeus College in Helmond
- Monique Schoenmakers, gedragskundige Externe Dienstverlening SSOE
- Tanja Mers, moeder van Raoul
- Amber, vriendin van Raoul
- Ilona van Raak, gezins- en jongerencoach bij de gemeente Someren
- Dilise Kuipers, zorgcoördinator Carolus Borromeus College in Helmond

Raoul wisselde na zijn tweede jaar vmbo van school, omdat het op de vorige school niet goed liep. Zijn nieuwe school, het Carolus Borromeus College, zette meteen een begeleider in om Raoul te helpen. "Dat werkte helaas niet", vertelt zijn moeder Tanja. "De begeleider legde de nadruk op het 'leren leren' en dat was niet wat Raoul nodig had. De school vroeg vervolgens een consultatie aan bij SSOE. Toen kwam Monique in beeld. Zij zag dat Raoul niet zomaar een jongen met een grote mond was, maar had in de gaten dat er meer aan de hand was. Raoul en ik hadden meteen vertrouwen in haar, we

voelden dat zij oprecht wilde helpen. Net als Dilise, de zorgcoördinator van school. Die klik is heel belangrijk."

Ontdekkingstocht

Dilise Kuipers, zorgcoördinator van het Carolus Borromeus College: "Voor ons als school was het een zoektocht. We wilden heel graag

alles op de rit krijgen voor Raoul, maar we moesten uitzoeken wat hij nodig had. Vandaar dat we de expertise van SSOE inschakelden." "Ik heb gezien hoe Raoul zich gedroeg in de klas en ben met hem in gesprek gegaan", vertelt Monique Schoenmakers, gedragskundige van de Externe Dienst van SSOE. "Hij wilde het graag beter doen op school, maar hij wist niet hoe hij dat aan moest pakken. Hij zei: 'zeg gewoon wat ik moet doen, dan doe ik dat'. We hebben vervolgens een breed psychologisch onderzoek laten doen, om te ontdekken wat er écht met hem aan de hand was."

Soepel proces

Dat onderzoek werd aangevraagd bij de gemeente Someren, waar Ilona van Raak als gezins- en jongerencoach het aanspreekpunt is. "Ik heb Raoul en zijn ouders geholpen bij het vinden van een zorgaanbieder die het psychologisch onderzoek kon uitvoeren en ik heb hiervoor de beschikking toegekend", zegt Ilona. "Dit proces kan stroperig verlopen, omdat de wachtlijsten lang zijn. Nu vond ik een onderzoeker waar Raoul snel terecht kon." Uit het onderzoek bleek dat Raoul PTSS heeft en dat intensieve therapie noodzakelijk is. "Daar konden we mee verder", zegt Monique. "Het was belangrijk dat de docenten van Raoul begrepen wat er bij hem speelt, zodat ze daar rekening mee konden houden. Ik gaf daarom voorlichting aan het docententeam, om te vertellen wat zijn PTSS betekent voor Raoul. Hij is geen 'vervelende' jongen, hij heeft hulp nodig. Voor de docenten was dit een openbaring, waardoor vooroordelen over Raoul verdwenen."

Vakken doorlopen

De school paste intussen het vakkenpakket van Raoul aan. "Hij wist van een aantal vakken dat hij er geen examen in wilde doen en juist die vakken kostten hem veel energie", zegt Dilise. "We hebben daarom zijn profielkeuze vervroegd, zodat hij zich kon focussen op de vakken die er voor hem wél toe doen. Dat

haalde veel ballast bij hem weg." Monique en Raoul gingen intussen wekelijks in gesprek. Hoe ging het met Raoul, wat kon beter? Ze liepen ook alle vakken door, om te kijken waar knelpunten zaten. Monique maakte een verslag van elk gesprek en stuurde dat naar alle betrokkenen. Ze vroeg de school ook om actie te ondernemen als er iets gaande was. Dilise: "Eén van de belangrijkste succesfactoren van onze samenwerking waren de korte lijnen rond Raoul. Als Raoul aan Monique vertelde dat hem iets dwarszat, legde zij dat meteen bij mij neer. Zo kon ik direct een oplossing gaan zoeken."

Stappen gezet

Deze aanpak, in combinatie met zijn therapie, zorgde ervoor dat het steeds beter ging met Raoul. "Docenten begrijpen me nu beter en denken met me mee als ik iets lastig vind", zegt Raoul. "Ze staan meer open voor mij en ik probeer het te vertellen als er iets is." Zijn vriendin Amber ziet ook verschil. "Soms vindt Raoul het moeilijk om te beginnen met leren. Vroeger had hij het dan opgegeven. Nu zet hij door en doet hij zijn best. Je ziet het ook aan zijn goede punten voor inzet."

De stijgende lijn doorzetten

Vorig jaar haalde Raoul voor het eerst in zijn schoolcarrière een voldoende voor al zijn vakken. Dit schooljaar begon hij aan zijn eindexamenjaar. De begeleiding van SSOE is afgerond en de school neemt die nu over. Dilise: "Natuurlijk is dat even wennen, maar ik heb er alle vertrouwen in dat we deze lijn kunnen doorzetten. Raoul heeft enorm hard gewerkt om te komen waar hij nu is en ik geloof dat hij fluitend naar zijn eindexamen kan." Tanja: "Natuurlijk is Raoul er nog niet helemaal. Zijn therapie vraagt veel van hem en hij worstelt nog regelmatig. Maar hij wil niet blijven hangen in het verleden, hij wil zich richten op zijn therapie en op school. Die keuze heeft hij zelf gemaakt en daar ben ik enorm trots op."

In schakelgroep ontdekken leerlingen
wat hen écht gelukkig maakt

Severinus en MBS maken stap naar dag- besteding makkelijker

De stap van school naar dagbesteding is voor veel leerlingen van MBS Eindhoven groot. Opeens zijn ze weer de jongste en alles in hun omgeving is compleet nieuw. Vier jaar geleden startten MBS Eindhoven en de Veldhovense gehandicaptenzorgorganisatie Severinus daarom een schakelgroep. Hier ontdekken jongeren wat hun talenten zijn en welke vaardigheden ze nodig hebben. Zo kunnen ze succesvol de stap zetten naar dagbesteding die echt bij hen past.

MBS Eindhoven bereidt leerlingen voor op verschillende uitstroomrichtingen: taakgerichte dagbesteding, belevingsgerichte dagbesteding, beschut werken en arbeid. Henk Smeets, directeur van MBS Eindhoven: "De overgang van school naar dagbesteding is voor sommige leerlingen lastig. Severinus is gespecialiseerd in dagbesteding en heeft alle expertise op dat gebied in huis. Dankzij onze samenwerking met Severinus kunnen we onze leerlingen extra ondersteunen, zodat de overgang van school naar dagbesteding soepeler verloopt. In schooljaar 2017/2018 ging onze gezamenlijke schakelgroep van

zorgorganisaties op haar duimpje. "De schakelgroep is bedoeld voor leerlingen uit de onderwijzorggroepen en van het VSO", vertelt ze. "We bereiden deze leerlingen voor op een plek op een dagbestedingslocatie. In de schakelgroep zitten vier of vijf leerlingen, van zestien tot achttien jaar. Ze volgen een tweejarijg traject op maat. Samen gaan we aan de slag om te onderzoeken waar hun talenten liggen, waar ze gelukkig van worden en bij welke dagbesteding ze goed tot hun recht zouden komen. Dat hoeft niet bij Severinus te zijn, ze kunnen ook bij andere zorginstellingen terecht."

Passende dagbesteding ontdekken

De leerlingen in de schakelgroep houden zich bezig met verschillende activiteiten, die passen bij werkgebieden uit de praktijk: arbeid & techniek (montage, vliegengordijn rijgen), horeca & dienstverlening (tafeldekken, koken), groen & dier (bezoek aan boerderij, natuur) en creatief (mozaïek, timmeren, kleuren). In de schakelgroep leren leerlingen in het klein verschillende vormen van dagbesteding kennen. Ze werken met de picto's die de dagbesteding ook gebruikt, om daar alvast aan te wennen.

Een ontdekkingstocht

"Tijdens de activiteiten probeer ik aanknopingspunten te vinden bij elke leerling", zegt Petri. "Waar wordt hij of zij blij van? Wat kan hij goed? Als we een richting gevonden hebben, gaan we aan de slag om binnen de veilige setting van school de benodigde vaardigheden te trainen. Als we een passende plek hebben gevonden voor een leerling, gaat hij of zij een dag in de week stagelopen. Ik zorg altijd voor een warme overdracht op de dagbestedingslocatie. Alles om te zorgen dat een leerling zich snel veilig en vertrouwd voelt op zijn nieuwe plek."

Een nieuwe wereld aankunnen

Petri bouwt ook bewust aan de zelfredzaamheid, eigen regie en het zelfvertrouwen van de leerlingen. "Ik wil hen weerbaar maken en zorgen dat ze de nieuwe wereld aankunnen waar ze straks instappen", zegt ze. "Ze moeten met trots en vertrouwen aan hun baan bij de dagbesteding beginnen. Het is heel belangrijk dat hun eerste plek echt bij hen past, want dat vergroot de kans op succes. Tot nu toe is dat steeds gelukt en daar ben ik heel trots op."

start. Een mooie stap, want net als hun leeftijdsgenoten willen onze leerlingen een passende plek vinden in de maatschappij. Een plek waar ze toekomstperspectief hebben, erbij horen en waar ze energie van krijgen."

Individuele maatwerkreis

Petri Somers is begeleider dagbesteding bij Severinus en de vaste begeleider van de schakelgroep. Ze kent de dagbestedingsmogelijkheden van Severinus en andere

Kinderen zonder stem een stem geven

Communicatiebord ondersteunt bij deze reis

Ook als je niet of nauwelijks kunt praten, moet je volwaardig mee kunnen draaien in de maatschappij. Met ondersteunde communicatie (OC) kunnen kinderen en volwassenen die niet spreken toch hun stem laten horen. Logopedist Thérèse van der Biezen vertelt over de nieuwste inzichten rond ondersteunde communicatie.

Elk mens met een communicatieve beperking heeft het recht om alternatieve manieren van communicatie te gebruiken en zo zijn of haar mening te uiten. Zo staat het in het VN-verdrag voor de rechten voor mensen met een beperking. “Op onze school gebruiken we veel ondersteunde communicatie”, vertelt Thérèse van der Biezen, logopedist op de Mytyschool Eindhoven. “Denk aan mimiek, gebaren, foto’s, picto’s en de spraakcomputer. Elk kind gebruikt het communicatiehulpmiddel wat het beste bij hem of haar past. Als je niet goed kunt praten, word je in onze maatschappij vaak niet voor vol aangezien.

De mensen rond onze leerlingen moeten daarom zorgen dat zij toch hun stem kunnen laten horen.”

Gids voor een nieuwe reis

Belangenorganisatie ISAAC-NF gaf dit jaar de Leidraad ondersteunde communicatie uit, met adviezen om ondersteunde communicatie succesvol in te zetten. In deze uitgave zijn de laatste inzichten rond het inzetten van ondersteunde communicatie verwerkt. “Veel inzichten lijken logisch, maar in de waan van de dag vergeten we wel eens om er scherp op te zijn”, zegt Thérèse. “De volgende tips helpen om alert te blijven.”

1. Doe steeds voor hoe een kind ondersteunde communicatie kan gebruiken

“In het verleden moest een kind bewijzen dat het toe was aan het gebruiken van communicatiemiddelen”, zegt Thérèse. “Nu gaan we ervan uit dat hij of zij dat kan, want dat doen we bij sprekende kinderen ook. Vanuit die gedachte gaan we aan de slag met modelleren: we doen steeds voor hoe het communicatiemiddel werkt en hoe het kind dat moet gebruiken. Net zoals een sprekend kind het spreken van zijn ouders gaat imiteren, gaat dit kind het inzetten van OC imiteren. Dat kan soms een hele tijd duren. Daarom is het belangrijk dat de omgeving door blijft gaan met modelleren.”

2. Stel open vragen

“Mensen zijn geneigd om kinderen die niet kunnen praten, gesloten vragen te stellen”, zegt Thérèse. “Zal ik je jas dichtritsen? Wil je iets drinken? Vragen beantwoorden is slechts één van de redenen waarom we communiceren. Er zijn veel meer redenen, zoals iets verkrijgen, commentaar geven, nieuwtjes vertellen en complimentjes geven. Met alleen vragen beantwoorden leert een kind nooit zijn mening geven, iets omschrijven of een gesprek op gang houden. Het is belangrijk om de niet-sprekenden alle communicatieve functies te leren gebruiken. Bijvoorbeeld door de open vragen te stellen en alle redenen voor communicatie te modelleren. Oók als dat meer tijd kost. Pas als je zoveel mogelijk communicatievaardigheden leert beheersen, kun je werkelijk contact maken met anderen.”

3. Ontwikkel effectieve communicatieborden

“Het is het beste als een kind zijn eigen communicatiehulpmiddel altijd bij de hand heeft”, zegt Thérèse. “Op school hadden we al een communicatiekaart voor tijdens het buitenspelen, maar leerkrachten wilden graag een groot communicatiebord op de speelplaats hebben. We ontwikkelden een buitenspeelbord met picto’s en woorden die te maken hebben met buitenspelen. Denk aan woorden als ‘knikkers’, ‘bal’ en ‘tikkertje’, maar ook aan ‘wc’, ‘een beetje pijn’ of ‘klaar’. Naast ‘randwoorden’, die alleen over het thema gaan, staan op het bord ook kernwoorden, zoals ‘wij’, ‘willen’ en de vraagwoorden. Dat deden we vroeger niet, dan kozen we alleen voor thematische randwoorden. Maar 80% van de woorden die je dagelijks gebruikt, zijn kernwoorden. Zonder die woorden kun je geen goede zin maken. Het nieuwe communicatiebord werkt erg goed. In de toekomst willen we ook voor gym en het zwembad communicatiemateriaal maken.”

4. Zorg voor een rolmodel voor kinderen

Kinderen die niet kunnen praten, hebben maar zelden een rolmodel, iemand die net is zoals zij en waar ze tegenop kunnen kijken. Thérèse: “Sinds vorig jaar hebben we daarom OC-groepjes met kinderen uit verschillende klassen en van diverse niveaus. In die groepjes kunnen ze gezellig kletsen, leren ze communiceren en kunnen ze elkaar helpen. Kinderen zijn er heel enthousiast over.”

Wegwijzer: vraag de leidraad op bij ISAAC-NF

De Leidraad ondersteunde communicatie van ISAAC-NF (International Society for Augmentative and Alternative Communication) is te downloaden via <https://www.isaac-nf.nl/nieuws/onderzoek>

Pioniers van integratieklas laten zien dat het kan

Jongeren met een beperking kunnen naar een reguliere vrijeschool

INNOVATIE

Zestien jaar geleden ging integratieklas De Blauwe Bloem van start op het Eindhovense Novalis College. De klas kwam er op initiatief van een groep van ouders, die een passende vorm van middelbaar onderwijs zochten voor hun kinderen met een verstandelijke beperking. Het Novalis College wierp zich op als pionier en ging voortvarend aan de slag. Inmiddels is de klas een officiële nevenvestiging van SSOE-school MBS Eindhoven en is bewezen dat het kan: jongeren met een verstandelijke beperking kunnen succesvol onderwijs volgen op een middelbare school.

In 2003 kwamen twee groepen ouders bij elkaar. Hun ideaal was het opzetten van een 'groep in de school' voor hun kinderen met een verstandelijke beperking: een integratieklas met aangepast onderwijs op een gewone middelbare school. Ernest Dröge, leerkracht van integratieklas De Blauwe Bloem: "De ouders gingen in gesprek met het Novalis College.

De toenmalige rector, Anton van Hooft, was enthousiast en beloofde de mogelijkheden te onderzoeken. Er werd een klankbordgroep opgericht en ik kwam erbij als leerkracht. Als pioniers zijn we aan de slag gegaan met het opzetten van integratieklas De Blauwe Bloem, een unieke leeromgeving voor jongeren met een verstandelijke beperking."

Samen op reis

In schooljaar 2005/2006 startte De Blauwe Bloem op het Novalis College met zeven leerlingen. Sindsdien is er organisatorisch veel veranderd. Sinds augustus 2015 is de klas een officiële nevenvestiging van MBS Eindhoven. Die overstap was het gevolg van de Wet passend onderwijs, waardoor de klas geen deel uit kon blijven maken van het Novalis College. Leerlingen staan nu ingeschreven bij MBS Eindhoven, maar krijgen les op het Novalis College. De klas wordt ondersteund door een multidisciplinair zorgteam van MBS Eindhoven en de

scholen werken nauw samen op het gebied van zorg en onderwijs.

Verbinding tussen leerlingen

De Blauwe Bloem bestaat uit dertien leerlingen tussen de twaalf en achttien jaar met een licht verstandelijke beperking. Het doel is om leerlingen met de klas als veilige basis te laten integreren op een gewone middelbare school en hen zo zelfredzaam en sociaal sterker te maken. Zo kunnen ze met succes uitstromen naar dagbesteding of beschermt werk. Ellen de Munck, intern begeleider van De Blauwe Bloem: "De leerlingen van De Blauwe Bloem en het Novalis College ontmoeten elkaar dagelijks. Ze hebben tegelijk pauze, houden gezamenlijk vieringen en werken soms samen aan projecten. Elke leerling neemt bovendien deel aan reguliere lessen. Dat zijn vooral de praktisch-kunstzinnige vakken, zoals tekenen en koken. Elke Blauwe Bloem-leerling heeft een buddy uit het reguliere onderwijs, een persoonlijk maatje. Tijdens elke integratieles heeft hij of zij bovendien een vaste contact-leerling. Integreren doe je op deze school samen, er is wederzijdse uitwisseling tussen alle leerlingen. Dat is voor beide kanten een verrijking."

Andere weg, dezelfde bestemming

Het onderwijs van De Blauwe Bloem is afgestemd op de behoeften van de leerlingen en ingericht volgens de visie van de vrijeschool. "Persoonlijke ontwikkeling staat bij ons centraal", zegt Ernest. "We stimuleren de ontwikkeling van leerlingen met veel praktische en creatieve vakken, zoals smeden, textiele werkvormen, vormtekenen, muziek, drama en bewegingskunst. Samenwerking, zelfstandigheid en reflectie vinden we ook heel belangrijk. We begeleiden leerlingen persoonlijk, om zo hun talenten verder te ontwikkelen. Onze leerlingen krijgen inhoudelijk hetzelfde onderwijs als ze op MBS Eindhoven zouden krijgen en ze werken naar dezelfde doelen toe. De grote verschillen zijn de integratie op een reguliere middelbare school en het werken volgens het vrijeschoolconcept. Uiteindelijk komen onze leerlingen en die van MBS Eindhoven op hetzelfde punt samen in het transitieproces. Bij het Transitie Centrum van SSOE bijvoorbeeld, maar ook op stage- en werkplekken. De weg naar dat punt is alleen anders. Het is mooi dat er verschillende scholen en vormen van speciaal voortgezet onderwijs zijn, zodat elke leerling met een specifieke ondersteuningsbehoefte de plek kan kiezen waar hij of zij echt tot zijn recht komt."

Transitie Centrum SSOE vaart nieuwe koers

Het Arbeids Transitie Centrum van SSOE begeleidt jongeren bij hun overgang van het speciaal onderwijs naar een vervolgstap in de maatschappij. Het afgelopen jaar maakte het Arbeids Transitie Centrum zelf ook een grote transitie door. Het centrum heeft een nieuwe locatie, een nieuwe naam, een nieuwe samenwerkingspartner én een aangepaste aanpak. Even voorstellen: dit is het Transitie Centrum nieuwe stijl.

categorieën uit: productiewerk, facilitair, horeca, houtbewerking, (de)montage en groenvoorziening. Aan het eind van het TC-traject kunnen leerlingen praktijk-oriëntatie doen, waarbij ze een ochtend per week bij een bedrijf werken. Na het TC-traject gaan de leerlingen terug naar hun eigen school en neemt de arbeidstoeleider hen weer over. Het doel is om voor alle leerlingen een passende, duurzame plek te vinden binnen de maatschappij. Het TC biedt ook dagbestedingsactiviteiten aan in haar pand, onder begeleiding van een medewerker van de eigen school van de leerling.

Bij het Transitie Centrum (TC) zijn elke dag tien leerlingen van SSOE-scholen aan het werk. Leerlingen komen één of twee dagen per week naar het TC en voeren verschillende werkzaamheden in diverse

Een nieuwe bestemming

Het afgelopen jaar maakte het TC een grote verandering door. Peer Neggers, coördinator en werkbegeleider: “Na vijf jaar als Arbeids Transitie Centrum was het tijd om ons aanbod en diensten te herijken. Wat hebben onze leerlingen nodig? En in welke omgeving? Kortom: doen we de goede dingen, op een juiste manier en op de goede plek? Uit die herijking bleek dat we behoefte hadden aan een nieuwe plek. We verlieten onze oude locatie in Son en hebben nu een pand aan de Hondsruglaan in Eindhoven.”

Een frisse koers

Het transitiecentrum besloot tegelijkertijd haar aanbod en diensten aan te passen en breder te kijken dan alleen naar arbeid. Vandaar een nieuwe naam: Transitie Centrum. “We willen niet alleen leerlingen helpen die kunnen doorgroeien naar een baan”, zegt Peer. “We ondersteunen ook jongeren op de grens van arbeid en dagbesteding, bij hun overgang van school naar een plek binnen de maatschappij. Zo kunnen we voor leerlingen van de dagbesteding een ‘ervarend leren’-plek regelen en kunnen we jongeren een specifieke training of ondersteuning bieden.”

Een nieuwe reispartner

Kort na de verhuizing vond het TC een nieuwe partner, naast de eigen SSOE-scholen. De Prins Willem-Alexanderschool (PWA) uit Veldhoven, een school voor speciaal onderwijs, wilde aan de slag met arbeidstransitie. “Zij willen graag gebruik maken van ons aanbod”, zegt Peer. “Zo hoeven ze het wiel niet zelf opnieuw uit te vinden. Voor ons is dat ook fijn, want de leerlingen van de PWA passen goed bij onze huidige leerlingen. Het is bovendien goed om leerlingen van diverse scholen te mixen, zodat het TC nog meer lijkt op een gewone

werkplek. Vanaf dit schooljaar draaien we een pilot op het TC met tien leerlingen van de PWA.”

Nieuwe accenten

De laatste verandering is het extra accent dat de begeleiding van het TC legt. De leerlingen werken met doelen uit de Melba-methode. Deze methode brengt capaciteiten en functie-eisen in kaart aan de hand van verschillende onderdelen, zoals kritische controle, fijne motoriek en uithoudingsvermogen. Het Transitie Centrum voegt daar twee belangrijke vaardigheden aan toe: zelfvertrouwen en betrouwbaarheid. “Voorheen werden ‘hard skills’ van arbeid vooral beoordeeld in meetbare vaardigheden”, zegt Peer. “Maar soft skills, zoals betrouwbaarheid, afspraken nakomen, doorzetten en zelfvertrouwen, zijn minstens net zo belangrijk. Als jongeren daar niet over beschikken, dan is de kans op blijvend succes in het werk veel kleiner. Daarom besteden we in onze begeleiding ook aandacht aan soft skills. Elke dag maken we een rapportage en om de tien weken maken we een verslag. Daarin leggen we vast hoe de leerlingen zich ontwikkelen in soft én hard skills. Zo helpen we hen om hun arbeidsvaardigheden uit te breiden en zich voor te bereiden op de toekomst.”

KDC Binderen heeft nu locatie op de Antoon van Dijkschool

Een soepele reis van KDC naar speciaal onderwijs

Vanaf dit schooljaar werken Kinderdagcentrum Binderen (KDC) van zorgorganisatie ORO en de Antoon van Dijkschool intensief samen. Het KDC heeft sinds kort een eigen locatie op de Antoon van Dijkschool. Daardoor verloopt de reis tussen KDC en speciaal onderwijs nog soepeler. Zorg- en onderwijsmedewerkers kunnen makkelijker kennis uitwisselen en kinderen kunnen zich daardoor optimaal ontwikkelen.

ORO is gespecialiseerd in de zorg voor en begeleiding van mensen met een verstandelijke beperking en kinderen met een ontwikkelingsachterstand. Bij KDC Binderen van ORO krijgen zo'n zeventig kinderen ondersteuning. "Ons KDC is geen opvanglocatie, maar een behandellocatie", vertelt Wendy Saes, wijkmanager bij ORO. "Een multidisciplinair team biedt hier observatie, diagnostiek en behandeling aan kinderen van nul tot zeven jaar. We zorgen voor een omgeving waarin kinderen zich gelukkig en veilig voelen, zodat ze zich zo goed mogelijk ontwikkelen. De meeste kinderen kunnen doorstromen naar een vorm van onderwijs."

Vorbereiding op de reis naar school

Veel kinderen van KDC Binderen stromen door naar de Antoon van Dijkschool. ORO heeft bovendien een BSO op de school, dus de organisaties kenden elkaar al goed. "We willen de reis van KDC naar school zo makkelijk mogelijk maken voor kinderen", zegt Peter van Kreijl, directeur van de Antoon van Dijkschool. "Daarom heeft KDC Binderen sinds kort haar eigen locatie met twee groepen op onze school. Kinderen kunnen nu op één plek hun hele schoolloopbaan doorlopen, van KDC tot voortgezet speciaal onderwijs. Het KDC kan de kinderen nog beter voorbereiden op school en onze leerkrachten kennen de KDC-leerlingen al

voordat ze bij hen in de klas komen. Zorgprofessionals van ORO en onderwijsmedewerkers kunnen bij elkaar meekijken, kennis en advies uitwisselen en van elkaar leren."

Het beste van twee werelden

Door de samenwerking wordt het makkelijker om te bepalen of een kind van het KDC kan doorstromen naar school. Voorheen beoordeelde een orthopedagoog dat vaak aan de hand van documentatie en maximaal één observatie. "Nu kan het kind bij het KDC vaker geobserveerd worden en is het makkelijk om te overleggen met verschillende zorg- en onderwijsmedewerkers", zegt Peter. "Dat zorgt mogelijk voor andere inzichten. Onderwijs en zorg zijn heel verschillend in denken en benaderingswijze, maar op onze locatie komen ze bij elkaar. Zo krijgen

leerlingen het beste van twee werelden." Wendy: "De doorstroom naar de basisschool verbetert hierdoor ook. Als we niet zeker weten of een kind er klaar voor is, kunnen we het sneller het voordeel van de twijfel geven. We kunnen een oogje in het zeil blijven houden en leerkrachten weten ons te vinden als ze hulp nodig hebben."

Reis naar de toekomst

Peter ziet volop kansen om de samenwerking met ORO verder uit te breiden. "Ik zou graag samen met ORO een onderwijszorggroep willen starten. Een plek voor kinderen die tussen dagbesteding en onderwijs inzitten en die zich nog verder kunnen ontwikkelen. Dat is een prachtige manier om inhoud te geven aan het ontwikkelrecht van kinderen, de kern van onze visie."

Samen grenzen verleggen: zo doen we dat

- Locatie van KDC Binderen op de Antoon van Dijkschool maakt overgang tussen KDC en school makkelijker.
- Onderwijs en zorg werken samen aan de optimale ontwikkeling van een kind.
- Eén doorlopende leerlijn van KDC naar voortgezet speciaal onderwijs op één plek.

Ga je mee op reis? Ik weet de weg.

SSOE-SCHOLEN

Mytyschool Eindhoven
mytyschooleindhoven.nl

Expertisecentrum Antoon van Dijkschool Helmond
antoonvandijkschool.nl

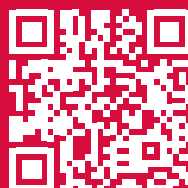
MBS Eindhoven
mbseindhoven.nl

Transitie Centrum
ssoe.nl/transitie

SSOE EXPERTISE

Externe Dienstverlening
externedienstverlening.nl

Autisme Steunpunt Zuidoost-Brabant
autismesteunpunt.nl

BESTUURSBUREAU SSOE

Venetiëstraat 43
5632 RM Eindhoven
088 - 214 01 01
secretariaat@ssoe.nl
ssoe.nl

